

Kep Söstör / Atasözleri

Altay Türkçesinde *kep sös* (belli bir şekli, formu olan söz) veya *ukaa sös* (nasihat, öğüt anlamı taşıyan söz) olarak adlandırılan atasözleri en çok dört mısra hâlinde ve manzumdur. Ukaa söslere kep söslere farklı olarak öğreticilik yönü ağır basar. Altay atasözlerinde âhenk assonans; aliterasyon ve kafiye ile sağlanmaktadır. Meselâ; “Caş ölöngö caaş kerek, caş balaga erke kerek” (*Taze ota yağış gerek, küçük çocuğu nazlamak gerek*) örneğinde olduğu gibi c, ş, t, a, e ses-

leri arka arkaya gelerek âhenği oluşturmuşlardır.

Manzum Altay atasözleri vezin, kafiye gibi nazım özelliklerini taşırlar. Hecenin daha ziyade 7 ve 8’li ölçüleri kullanılmakla birlikte 5 ilâ 16 arasında değişen hece sayılarına sahiptirler. Altay atasözlerinde redifin yanında tam ve zengin kafiyelerin de varlığı görülür. Altay atasözleriyle ilgili müstakil tek kitap S.S. Surazakov’un 1965’te yayımladığı ve içinde 267 atasözünün yer aldığı *Altay Kep Söstör* adlı çalışmadır.

Teñeride kuday, telekeyde kaan.

Kumagı çok su bolbos,
Kudayı çok el bolbos.

Tañdagızın tañ biler,
Tañ atkajın kuday biler.

Sanangan sağışla bolboyton,
Salgan kudayla boloyton.

Sektü cılda iyt semis,
Tımılu cılda kam semis.

Sańıskan közi sekte,
Kam közi kazanda.

Caş ölöngö caaş kerek,
Caş balaga erke kerek.

Öçkön ok küybes,
Ölgön kiji tirilbes.

Ağaş tazılı cer ötküre,
Kiji tazılı el ötküre.

Ülgüzi çok ödük bolbos,
Ugı çok kiji bolbos.

Adazı çokto uul baştak,
Enezi çokto kıs baştak.

Caannañ cabıs bol,
Uluga ukkur bol.

Coboş baştı kılış kespes.

Çigen caak kurgarıp kalar,
Cidirgen caak kızarar.

Çakşı kijiniñ nacıları köp,
Kopçı kijiniñ öştüleri köp.

Çakşımı eeçizeñ oozıñ cuulu,
Camandı eeçizeñ bajıñ kandı.

Calbak ağaş otko cut,
Caman kiji curtko cut.

Gökte tanrı, yerde kağan.

Kumu olmayan su olmaz,
Tanrısı olmayan halk olmaz.

Tandakini tan bilir,
Tanın atacağını tanrı bilir.

Düşünen akılla olmaz,
Buyuran tanrıyla olur.

Leşli yılda it semiz,
Hastalıklı yılda kam semiz.

Saksağanın gözü leşte,
Kamın gözü kazanda.

Küçük ota yağış gerek,
Küçük çocuğa naz gerek.

Sönen ateş yanmaz,
Ölen insan dirilmez.

Ağacın kökü toprağa,
İnsanın kökü halka dayanır.

Ölçüsü olmayan ayakkabı olmaz,
Soyu olmayan insan olmaz.

Babası olmayan oğul şımarık,
Annesi olmayan kız şımarık.

Büyüğün yanında alçak,
Ulunun yanında söz dinler ol.

Uysal başı kılıç kesmez.

Yiyen yanak kuruyup kalır,
Yediren yanak kızarır.

İyi insanın dostları çok,
Dedikoducununsa düşmanları çoktur.

İyi takip edersen ağzın yağlı,
Kötüyü takip edersen başın kanlı olur.

Geniş ağaç ota zararlı,
Kötü insan yurda zararlı.

Camannı kolına bergençe,
Cakşınıñ colına sal.

Caman iyt töbödön kabar,
Caman kiji cakadañ tudar.

Caman kijiniñ ayağı segis, bajı togus

Cakşı camandı bilbeyt,
Caman cakşını bilbeyt.

Cakşı ayılçı kelgençe eezi toyor.

Kiji seni taş bilen atsa,
Sen onı may bilen adınıs.

Maktançıktnıñ tamamı cukaçak.

Bışkan kol men tudayın.

Argalu altı konor,
Mekelü beş konor.

İštenkeydiñ iji köp,
İştebestiñ ermegi köp.

İşçi kijiniñ oozi üstü,
Calku kijiniñ içi kuru.

Calku kiji ayılzak.

İštenkeyge tün uzun,
Calkuga tüş uzun!

Astıñ la köptiñ kiçeemeli tüñey,
Arıktıñ la semistiñ buurı tüñey.

Köp etseñ bilgir bolorıñ.

Kuru çapçaktıñ tabıjı caan,
Kuru kijiniñ ermegi caan.

Kıymıktangan kiji kır ajar.

Tonniñ edegineñ tudup kiybes,
Cakazınañ tudup kiyer.

Köp sülegen keçke cetpes,
Kere altagan üyge cetpes.

Kijige unurçak kaspı,
Özin unurçakka tüjerzin.

Biler kijige bir sös,
Bilbes kijige muñ sös.

Ukpaştı ukpa,
Körbösti körbö.

Aspak odınıñ küli açu,
Caman kijiniñ tili açu.

Cudurukçıniñ tumçugı kandı.

Tönöştü cer odundu.
Töröndü cer kündülü.

*Kötünün eline verene kadar,
İyinin yoluna bırak.*

*Kötü it tepeden kapar,
Kötü insan yakadan tutar:*

Kötü insanın ayağı sekiz, başı dokuzdur.

*İyi kötülüğü bilmez,
Kötü iyiliği bilmez.*

İyi misafir geldiğinde ev sahibi doyar.

*Biri sana taş atsa,
Sen onu yağla karşıla.*

Kendisiyle övünenin tabanı incedir.

Pişiren eli ben tutayım.

*Akıllı altı günde yapar,
Kurnaz beş günde.*

*Çalışkanın işi çok,
Çalışmayanın lâfi çok.*

*Çalışanın ağzı yağlı,
Tembelin karnı boş.*

Tembel eve düşkündür.

*Çalışkana gece uzun,
Tembelenin gündüz uzundur!*

*Gayretin azı da çoğu da bir,
Ciğerin zayıfı da semizi de bir.*

Çok yapsan işin ehli olursun.

*Boş tenekenin sesi fazla,
Boş kişinin lâfi fazla olur.*

Hareket eden kır aşar.

*Elbisenin eteğinden tutup giyemez,
Yakasından tutup giyer.*

*Çok konuşan akşama yetmez,
Büyük adımlayan eve ulaşamaz.*

*Kişiyeye çukur kazma,
Kendin çukura düşersin.*

*Anlayana bir söz,
Anlamayana bin söz.*

*Dıymayanı dıyma,
Görmeyeni görme.*

*Köknar odununun küli acı,
Kötü kişinin dili acı.*

Kavgacının burnu kanlıdır.

*Kütüklü yer odunlu,
Akrabalı yer saygılıdır.*

Cuuktagızı tiştejeer,
Iraaktagızı kiştejeer.

İşteñkey kijiniñ adı
Kayda da bolzo cakşı çigar.

Kıs bala enezine boluş,
Uul bala adazına boluş.

Eldiñ elçizi, tonniñ topçızı.

Altın baştu kadittañ
Arık baştu er artık.

Enezi camanniñ kızın alba,
Ejigi camanniñ üyine kirbe.

Kadın kijiniñ çaçı uzun, akılgı kıska.

Bayın kündülegen bay bolor.
Biyin kündülegen biy bolor.

Coktunuñ iji kaçan da küç.

Sooklo çeneşeñ kulagın cok bolor.
Biyle çeneşeñ bajın cok bolor.

Bay sıylap berze, sıyrıp alar.

Baydıñ kardı kaçan da toybos.

Kem bay ol biy

Baltırgan ölöñ azıral bolbos,
Bay kiji baatır bolbos.

Cabagadañ mal bolor,
Coktu kiji er bolor.

Cibeze de cuu tatu,
Berbeze de bay cakşı.

Uzun kuyruk uyda bütken,
Uyalbas mañday bayda bütken.

Eliktiñ moynın ok kezer,
Erdiñ moynın cok kezer.

Coktu kiji küünzegile bay.

Baylar alarga süüyten bererge süübeyten.

Keñ ton cırtılbas,
Kep sös buzulbas.

Köp söstö çın cok,
Kep söstö tögün cok.

Caan söstö cajıt cok,
Ulu söstö uyat cok.

Keylenzeñ çeçen bolboziñ,
Maktanzañ bay bolboziñ.

Karganniñ sözün kaptırgaga sal,
Caanniñ sözün cançıkka sal.

*Yakındaki birbirini ısırır,
Uzaktaki kişneşir.*

*Çalışkanın adı
Nerede olsa iyiye çıkar.*

*Kız çocuk anasına yardımcı
Erkek çocuk babasına yardımcıdır.*

Halkın elçisi elbisenin düğmesi.

*Altın başlı kötü kadından
Zayıf başlı erkek iyidir.*

*Anası kötünün kızını alma,
Kapısı kötünün evine girme.*

Kadının saçı uzun, akı kıskadır.

*Zengine saygı gösteren zengin olur,
Beye saygı gösteren bey olur.*

Yoksulun işi her zaman güç.

*Soğukla savaşırsan kulağından,
Beyle savaşırsan başından olursun.*

Zengin hediye verirse, karşılığını sıyrarak alır.

Zenginin karnı hiçbir zaman doymaz.

Kim zenginse o bey olur.

*Melek otundan yemek olmaz,
Zengin kişiden bahadır olmaz.*

Cabaga'dan mal olur,
Yoksul insandan er olur.*

*Yemese de yağ tatlı,
Vermese de zengin iyi.*

*Uzun kuyruk inekte yaratılmış,
Utanmaz alın zenginde yaratılmış.*

*Karacanın boynunu ok keser,
Erin boynunu yokluk keser.*

Yoksulun gönlü zengindir.

Zenginler almayı sever, vermeyi sevmez.

*Geniş elbise yırtılmaz,
Atasözü bozulmaz.*

*Çok sözde doğruluk yok,
Atasözünde yalan yok.*

*Büyük sözde yanlış yok,
Ulu sözde ayıp yok.*

*Yalan konuşmakla hatip olamazsın,
Övünerek zengin olamazsın.*

*Yaşlının sözünü torbana koy,
İtibarlının sözünü cebine koy.*

* Cabaga : Yeni doğmuş at yavrusu.

Adañınıñ aytkan sözi altınnañ artık.

Aytkan sös-atkan ok.

Til baluu onbos,
Agaş baluu onor.

Köp atkan mergen bolbos,
Köp aytkan çeçen bolbos.

Salkınu künde ençi cok,
Sagıštu künde uyku cok.

Temirdi bolzo kıska kes,
Agaştı bolzo uzun kes.

Su cardañ aşsa talay bolbos,
Kiji bajıñ taştap kaan bolbos.

Teñeriniñ kujın tudayın dep ne sanaysın,
Teñistiñ balıgın tudayın dep ne sanaysın?

Tekeniñ müüzi teñerige cetkenin kem körgön
Töoniñ kuyurugin cerge cetkenin kem körgön?

İytke tepşi salayda ırkırandı.

Bakaniñ bazıdın körüp celijin ne suraydın?

İyt cibes te nemege umzanat.

Börü koomoy küdüçiniñ koyın tudar.

Börüniñ balazı da börü bolor.

Börideñ eçki bütpes.

Tööçö kara sanaadañ,
Tööççe ak sanaa artık.

Kaska temejiip kargaaniñ budı sındı.

Kuskun kuskunun közin tepbes.

At may bilen, kiji kep bilen.

Bala kuş uçat uçat
Konorgo agaş tappayt.

Balık ańdagan baybas,
Töbödegi kurgabas.

Ańdap barzañ akça alba,
Ańdaar aldında iytti azıraba.

Mürküt tülküge nökor emes.

Çoltık kuyruktu maldañ tomonok to caltanbas.

At karızı sogumtik,
Er karızı ölümtik.

Cañıs attu carışçı,
Cargak tondu küreşçi.

Babanın sözü altından değerlidir.

Söylenen söz atılan ok gibidir.

*Dil yarası düzelmez,
Ağaç yarası düzelir.*

*Çok atan nişancı olamaz,
Çok konuşan hatip olamaz.*

*Rüzgârlı günde rahat yok,
Düşünceli günde uyku yok.*

*Demiri kısa kes,
Ağacı ise uzun kes.*

*Su yardan aşarsa deniz olamaz,
İnsan başcısını bırakırsa kağan olamaz.*

*Göğün kuşunu tutayım diye ne düşünürsün,
Denizin balığını tutayım diye ne düşünürsün?*

*Tekeniñ boynuzunun göge erdiğini kim görmüş,
Deveniñ kuyruğunun yere dediğini kim görmüş?*

İte tekme atınca hırladı.

*Kurbağanın yürüyüşünü görüp de koşmasını niye
soruyorsun?*

İt yemeyeceği şeyi de ister.

Kurt kötü çobanın koyununu tutar.

Kurdun yavrusu da kurt olur.

Kurttan keçi olmaz.

*Deve kadar kötü düşünceden,
Fare kadar iyi düşünce iyidir.*

Kaza özenen karganın ayağı kırıldı.

Kuzgun kuzgunun gözünü oymaz.

At yağı ile, insan kıyafetiyle.

*Yavru kuş uçar uçar
Konmaya ağaç bulamaz.*

*Balık avlayan zenginlemez,
Tepedeki kurumaz.*

*Ava gidersen yanına para alma,
Avlanmadan önce iti besleme.*

Kartal tilkinin arkadaşı değildir.

Eğri kuyruklu maldan sinek de korkmaz.

*Atın yaşlısı kesimlik,
Erin yaşlısı ölümlük.*

*Tek bir atlı yarışçı,
Kötü paltolu güreşçi.*

Aş işkençe meñdebe,
Atka minze toktobo.

Kiji tonı kirçi, kiji adı terçi.

Adazı caman ozo sögör,
Adı caman ozo çabar.

Caman atka muñ kamçı,
Cakşı atka bir kamçı.
Caman kijige muñ sös,
Cakşı kijige bir sös.

Bir at eder, muñ at alar.

Tört tuygaktu at da sünnüget.

At kişteşe tanıjar,
Kiji ermekteşe bilijer.

At cakşızı maktulu,
Kiji cakşızı kündülü.

At ölböskö altın ba,
Er ölböskö möñkü be?

Caman at semirze,
Calmajına könök buulatpas.
Caman kiji bayıza,
Canına ayıl turguspas.

Kiyik bolzo tüktü bolor,
Kiji bolzo attu bolor.

Arı körzö at ködöndü,
Beri körzö bee ködöndü.

Calku kijiniñ adı da calku.

Calku kijiniñ adınıñ arkazın sañıskan çeldeeer.

Armaqçıdañ at ölbös,
Aytırganınañ kiji ölbös.

Keder at cortpos,
Öçöş kiji ukpas.

Atka minbey cadıp, corıgın maktaba.

Batkak saska at badalar,
Baçım kiji keregin castırar.

Attı ozo üygendeyle min.

At kazıktı aylanar,
Kazık attı aylanbaytan.

At içeten suu dep ayu içet,
Koy içken suu dep börü içet.

Çar at emes, çadır ayıl emes.

İñir iñir iñirçak
At kulakka amır cok,
Eki caman tabıssa,
El kulakka amır cok.

Yemek yerken acele etme,
Ata binersen de durma.

İnsanın elbisesi kir, atı terlidir.

Atası kötü olan hemen küfreder,
Atı kötü olan hemen sürer.

Kötü ata bin kamçı,
İyi ata bir kamçı.
Kötüye bin söz,
İyiye bir söz.

Bir at beslemek bin at almaktır.

Dört toynaklı at da sürçer.

At kişneyerek tanışır,
İnsan konuşarak anlaşır.

Atın iyisi övülür,
İnsanın iyisine saygı duyulur.

At ölmeyince altın mı,
Er ölmeyince ebedi mi?

Kötü at semirirse,
Kıçına kova bağlatmaz.
Kötü insan zengin olursa,
Yanına ev yaptırmaz.

Geyik tüylü olur,
İnsan atlı olur.

Öteden baksa at kıçlı,
Beriden baksa kısırak kıçlı.

Tembelin atı da tembeldir.

Tembelin atının arkasını saksığan gagalar.

Halattan at ölmez,
Kötü sözden insan ölmez.

İnatçı at koşmaz,
Kindar söz dinlemez.

Ata binmeden gidişini övme.

Bataklığa at batar,
Aceleci insan ne yapacağını şaşırır.

Ata önce dizgin vurarak bin.

At kazığın etrafında döner,
Kazık atın etrafında dönemez.

Atın içtiği su diye ayı içet,
Koyunun içtiği su diye kurt içet.

Öküz at değildir, çadır ev değildir.

Çın çın yük eyeri,
Atın kulağına rahat yok,
İki kötü buluşsa,
Halkın kulağına rahat yok.

Kalbakla cuuza kap toler,
Çarakla cuuza koş bolor.

Kuru kalbak uluska carabas.

Kergin tudunup kerişke çıkpa,
Urgun tudunup uruşka çıkpa.

Temir tondu ölüptir,
Tere tondu kalıptır.

Ne kiyseñ anı kiy, arkañ künge tiybeziñ.

Cañını cazap kiy,
Eskini eptep kiy.

Cañını körüp capsıba,
Eskini körüp erikpe.

Ödük butka, börk başka.

Suu körböyçö ödük çekpe.

Odın otko, oçok kazanga.

Uyku kös tejer,
Uyat baş carar.

Köp bolup çöp bolgonço,
As bolup çoñ bolzın.

Tuudıy koozo bolgonço,
Ayakça üren bolzın.

Kıska bolgonço uzun bolzın,
Caman bolgonço cakşı bolzın.

Arık da bolzo, semiske paala,
As da bolza, köpkö paala.

Atkan ok taştan canbas,
Atangan elçi coldoñ canbas.

Erte kelgen kiji eki kazan içer.

Ajı-tuzım as boldı,
Boyım bajı tas boldı.

Baş carılza börk içinde,
Kol sınza cen içinde.

Ozo çıkkan kulaktañ son çıkkan müüs uzaar.

Bal tutkan barmagın calar.

Tatu aştıñ tügeneri türgen.

Albatınıñ üreni tügenbes.

Aylanıp cür kelzem,
Adamnıñ töröñni cakşı.
Ebir cür kelzem,
Enemniñ töröñni cakşı.

*Kaşıkla yığarsan kap dolar,
Taneyle yığsa yük olur.*

Boş kaşık insana hoş gelmez.

*Bıçak tutup kavgaya girme,
Düğümnden tutup yokuşa çıkma.*

*Demir paltolu ölmüş,
Deri paltolu yaşamış.*

Ne giyersen giy, sırtına güneş değmesin.

*Yeniye süsleyip giy,
Eskiye tamir edip giy.*

*Yenine (eşyana) bakıp hayran olma,
Eskine bakıp üzülme.*

Ayakkabı ayağa, börk başa.

Irmağı görmeden çizmeyi çıkarma.

Odun ateşe, ocak kazana.

*Uyku göz deşer,
Ayıp baş yarar.*

*Çok olup çöp olacağına,
Az olup iyi olsun.*

*Dağ gibi kesmik olacağına,
Tabak dolusu tohum olsun.*

*Kısa olacağına uzun olsun,
Kötü olacağına iyi olsun.*

*Zayıf da olsa, semize ekle,
Az da olsa, çoğa ekle.*

*Atılan ok taştan dönmez,
Giden elçi yoldan dönmez.*

Erken gelen iki kazan içer.

*Aşım tuzum az oldu,
Başım kel oldu.*

*Baş yarılza börk içinde,
Kol kırılza yen içinde.*

Önce çıkan kulaktan sonra çıkan boynuz uzun olur.

Bal tutan parmağımı yalar.

Tatlı yiyecek çabuk tükenir.

Halkın tohumu tükenmez.

*Dolanıp gelsem,
Babamın akrabası iyi.
Gezip gelsem,
Anamın akrabası iyi.*

Oğın-suudıñ cuğı cakşı,
Töröön-tugannıñ iraağı cakşı.

Cıl aylanar, cürüm ebireler.

Keyde kemcü bar emes.

Kerektü nemeni aytpas,
Keregi çok nemege oozi tejik.

Boyñ caman bolzoñ, kiji de caman.

Calbak carçaa ot cudadar,
Caman kadıt üy cudadar.

Baştañtñ bajı carılar.

Sagalı barbak ta bolzo, sagıjı as.

Cazılar orınıñ emi köp.

Kara suuga tükürbe,
Kalık-condı camandaba.

Ömölü iş öçpös uçurlu.

Ömölü işte öñ-bökön çok.

İşteñkey kijiniñ curtı öñjök.

İşteñkeydiñ kolı koktu.

Maska temirdi sokpos,
Maskala us sokor.

İşteñkeydi iş te süür.

Caydıñ cañıs kün iji
Cılına ciir kursak bolor.

İydelenip iştezeñ,
İdirgenge ajiñ batpay barar.

Caskıda calañ tolo,
Küskide küp tolo.

Tiliñdi çeçenge üretpey,
Ergegiñdi uska üret.

Calkunı kañça la kire azıra,
Töjök caar la körör.

Caş odın otko küybes,
Calku kiji iş büdürbes.

Calku emes tañ adarın sakır,
Calku kiji kün badarın sakır.

Biçikçi kiji carıkta cüret,
Biçik bilbes karañuyda cüret.

Karındaştardıñ birliğı
Kaya taştan da bek.

Kiji carajıla bolbos,
Kılık-cañıla bolor.

*Odunun suyun yakını iyi,
Akrabanın, hisimin uzağı iyi.*

Yıl döner, ömür döner.

Havanın ölçüsü yoktur.

*Gerekli şeyi söylemez,
Gereksiz ağzı delik.*

Kendin kötüysen, herkes kötü.

*Büyük odun ateşi söndürür,
Kötü kadın aileyi söndürür.*

Yaramazın başı yarılır.

Sakalı gür de olsa, aklı az.

İyileşecek hastalığın ilacı çoktur.

*Kara suya tükürme,
Halkı, milleti kötüleme.*

İmece ile yapılan iş boşa gitmez.

İmece ile yapılan işte kavga olmaz.

Çalışkanın evi güzeldir.

Çalışkanın eli kıvılcımlıdır.

*Çekiç demiri dövmez,
Çekiçle usta döver.*

Çalışkanı iş de sever.

*Yazın tek bir günlük işi
Yıl boyu yenecek yiyecek olur.*

*Var gücünle çalışırsan,
Tahılın harmana sığmaz.*

*Baharda tarla dolu,
Güzün küp dolu.*

*Diline iyi konuşmayı öğretme,
Parmağına ustalık öğret.*

*Tembeli ne kadar doyursan da,
Yatağa doğru bakar.*

*Yaş odun ateşte yanmaz,
Tembel iş bitirmez.*

*Tembel olmayan tanın atmasını bekler,
Tembel güneşin batmasını bekler.*

*Aydın insan aydınlıkta yaşar,
Cahil karanlıkta yaşar.*

*Kardeşlerin birliğı
Kayadan, taştan da sağlamdır.*

*İnsan güzelliğıyle değil,
Huyu, karakteriyledir.*

Cüs caraş bolgonço,
Cürek caraş bolzın.

Cakşı kılıkka ötkönörgö dö cakşı.

Korkınçak kır ajıra cudurugin tüünet.

Öçöş kiji öştüğe tüñey.

Arılık-berilik kijige ijenbe.

Bir mekelezeñ,
Ekinçinde mekelep bolboziñ.

Çın küñneñ carıñdu.

Çın çırçıybas,
Çındık çiribes.

Tögünçi iyt töñöşkö dö ürer.

Tögün katkı ıydañ caman.

Boyiñdı boyıñ maktaba, ulus maktazın.

Carganat aydat degen:
“Men emeş bolzom,
Car cemiriler edi.” dep.

Iylañkay köstiñ caji kurgabas.

Agaş ayıl cöjöl bolbos,
Arağızak kiji kiji bolbos.

Ezirik kijiniñ ermeği köp.

Tenekke ‘tenek’ dep aytpa, soktırarıñ.

Balıktap bilbes bolzoñ, suu çaybaltpa.

Uzun edek butka orolor,
Uzun til başka orolor.

Kuru kalbak oosko carabas,
Köp kuuçın kuuçınga carabas.

Ak sağıştı karartıp bolboziñ,
Kara sağıştı agartıp bolboziñ.

Burulunı aktaba, aktunı karalaba.

İyt kirze söök ber, kiji kirze kursak ber.

Ayakka urgan aş
Kaçan da caman bolboyton.

Bereçiniñ kolu coksırabas.

Ulustañ cetken boluş kaçan da undulbas.

Boluşka ijenip boyıñ temey oturba.

Mal maarap özör, bala ıylap özör.

Adazı cok bala carım ösküs,
Enezi cok bala ebire ösküs.

Yüz güzel olana kadar,
Yürek güzel olsun.

İyi huya özenmek de iyidir.

Korkak zamanından çok önce yumruğunu sıkar.

Korkak insan düşman gibidir.

Kararsız, iki yüzlü insana güvenme.

Bir kez kandırsan da,
İkincisinde kandıramazsın.

Gerçek güneşten parlaktır.

Gerçek büzülmez,
Hakikat çürümez.

Yalancı it ağaç kütüğüne de ürür.

Sahte kahkaha ağlamadan beterdir.

Kendi kendini övme, insanlar övsün.

Yarasa söylemiş derler:
“Ben olmasaydım,
Yar yıkılırdı.” diye.

Sürekli ağlayan gözün yaşı kurumaz.

Ağaç evden servet olmaz,
Alkolik adam olmaz.

Sarhoşun lâfi çoktur.

Deliye ‘deli’ deme dayak yersin.

Balık avlamayı bilmiyorsan, suyu dalgalandırma.

Uzun etek ayağa dolamır,
Uzun dil başa dolamır.

Boş kaşık ağza hoş gelmez,
Çok lâf sohbete hoş gelmez.

Ak düşünceyi karartamazsın,
Kara düşünceyi ağırtamazsın.

Suçluyu aklama, suçsuzu karalama.

İt girse kemik ver, insan girse yiyecek ver.

Tabağa konan yiyecek
Hiçbir zaman kötü olmaz.

Verenin eli boş kalmaz.

İnsanlardan gelen yardım hiçbir zaman unutulmaz.

Yardıma güvenip kendin boş oturma.

Hayvan böğürerek büyür, çocuk ağlayarak büyür.

Babasız çocuk yarım öksüz,
Annesiz çocuk tam öksüz.

Enezi körbögönin kızı körör,
Adazı körbögönin uulu körör.

Ürkenedeñ balık бүder,
Ürenneñ özüm özör.

Een cer erikçil.

Kerektü tušta taş ta ceñil.

Atkan kiji oğın körötön.

Ete kandıy, müni andıy.

Kaymaktu kalbak oosko cımjak kireten.

Sarcu arık ta etti semis edip iyer.

Alın tuygak kayda bassa,
Kiyin tuygak ondo ok bazar.

Tobogo möştöñ iraaq togolonbos.

Bir künge castıkkanı muñ künge barar.

Kulakka ugulgan neme köskö körüner.

Suu ottoñ bökö.

Suuzaganda suudañ tatu neme cok.

Coktu kiji tegenek töjögön,
Bay kiji köböñ töjögön.

Ösküstiñ kolındagı ökpö dö caan körünet.

Coktu kiji iyne közineñ kün köröt,
İyt ayagınañ aş içet.

Cer ötok süür, abıs karın süür.

*Annesinin görmediğini kızı görür,
Babasının görmediğini oğlu görür.*

*Havyardan balık olur,
Tohumdan tahıl olur.*

Boş yer hüznüldür.

Gerektiğinde taş da hafiftir.

Atıcı kişi okunu görür.

Eti nasılsa çorbası da öyledir.

Kaymaklı kaşık ağza yumuşak girer.

Yağ, zayıf eti dahi semiz eder.

*Ön ayak nereye basarsa,
Arka ayak da oraya basar.*

Kozalak çamdan uzağa düşmez.

Bir günün yanlışı bin güne mâl olur.

Kulağın duyduğunu göz de görür.

Su ateşten yığittir.

Susayınca sudan tatlı şey yoktur.

*Yoksul dikene yatar,
Zengin pamuğa yatar.*

Öksüzün elindeki ciğer de büyük görünür.

*Yoksul iğne deliğinden güneş görür,
İt tabağından yemek yer.*

Toprak gübre sever, papaz rüşvet sever.